

basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

NATIONAL SENIOR CERTIFICATE

KEREITE YA 12

SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)

PAMPIRI YA BORARO (P3)

PUDUNGWANA 2015

MEMORANDAMO

MATSHWAO: 100

Memorandamo ona o na le maqephe a 9.

KAROLO YA A: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – (MATSHWAO A 50)**SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)-SLKT****ELA HLOKO:**

- Sebedisa ruburiki ena ka nako tsohle ha o lekanyetsa meqoqo (Pampiri ya 3, Karolo ya A).
- Matshwao a 0-50 a arotswe ho ya ka dikgato tse 5 tsa ditlhaloso.
- Lekgetheng la Dikahare, Puo le Setaele, tlhaloso e nngwe le e nngwe ya bokgoni e arotswe habedi ho hlalisa boemo bo hodimo le boemo bo tlase; boemo bo bong le bo bong bo na le tlhaloso ya bona.
- Lekgetha la sebopeho lona ha le a arolwa ka bokgoni bo nang le boemo bo hodimo le bo tlase.

RUBURIKI YA HO LEKANYETSA MOQOQO – SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE [MATSHWAO A 50]

Makgetha a ho lekanyetsa		Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE LE MORALO (Nehelano ya sehlooho) tlhophiso ya mehopolo le dintlha, kelohlolo ya baamohedi ba ditaba, maikemisetso le maemo		28–30	22–24	16–18	10–12	4–6
MATSHWAO A 30	Boemo bo hodimo	-Nehelano e bontshang kutlwisiso e babatsehang ya sehlooho e supang bokgoni bo ikgethang -Mehopolo e matla, e phepetsa monahano mme ke e kgodisang -O hlophisitswe hantle ka tsela e babatsehang, mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	-Nehelano e ntle e supang tsebo le bokgoni -Mehopolo ke e ipapisitseng ka botlalo le sehlooho mme e kgahlisang -O hlophisitswe hantle ka tsela e supang bokgoni mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	-Nehelano ke e kgotsofatsang ditlokeho; -Mehopolo e momahane ka tsela e kgotsofatsang le e kgodisang; -O hlophisitswe hantle ka tsela e mahareng mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo.	-Nehelano e momahane mona le mane -Mehopolo ke e seng ya boiqapelo mme e sa hlakang -Ho na le bopaki bo seng bokae ba tlhophiso le momahano ya mosebetsi	-Nehelano e tswile lekoteng ho hang -Mehopolo ke e sa tsepamang e dubakaneng -Ha e utlwahale mme dintlha di a phetakakwa -Ha o a hlophiswa ka tshwanelo le momahano ha e yo
	Boemo bo tlase	25–27	19–21	13–15	7–9	0–3
		-Mosebetsi o tswileng matsoho leha o haellwa ke dintlha tse ikgethang tsa moqoqo o babatsehang -Mehopolo ke e supang boiphilello bo hodimo -O hlophisitswe hantle ka tsela e babatsehang mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	-Mosebetsi o radilweng hantle -Mehopolo ke e loketseng mme e thahasellisang -O hlophisitswe hantle ka tsela e bontshang bokgoni mme o momahane ka tshwanelo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	-Mosebetsi o a kgotsofatsa leha o sa hlaka mona le mane -Mehopolo e momahane ka tsela e mahareng mme e a kgodisa -Karolo ya mosebetsi e itseng e hlophisitswe; -Karolo feela e hlophisehile ka tshwanelo ho kenyeleditswe selelekela, mmele le qetelo	-Mosebetsi boholo o tswile lekoteng -Mehopolo ha e a momahane ka tshwanelo mme e a lahlehisa -Nehelano ha e na bopaki bo bokaalo ba tlhophiso le momahano	-Boiteko ke bo fokolang ba ho arabela sehlooho -Mehopolo e tswile lekoteng ka ho phethahala, ha e a nepahala -Mosebetsi ha o a tsepama sehloohong, mme o dubakane

Makgetha a ho lekanyetsa		Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe ke tse lokelang sepheo/tshusumetso le maemo Kgetho ya mantswe Tshebediso ya puo le tlwaelo, matshwao a ho bala le mopeleto MATSHWAO A 15	Boemo bo hodimo	14–15 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe di loketse sepheo, baamohedi baditaba mmoho le maemoka tsela e e babatsehang -Tshebediso ya hae ya puo e a ikgetha, mme e bontsha boitshepo ka tsela e tsotetang -O sebedisitse sehalo se matla, mme se susumetsang ka tsela e ikgethang -O batla o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto -O radilwe ka bokgoni botsotetang	11–12 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo ka tsela e supang bokgoni -Tshebediso ya puo e matla, mme hosebedisitswe sehalo se loketseng -Boholo ba mosebetsi ha o na diphoso tsa tshebediso ya puo le mopeleto -O radilwe hantle ka tshwanelo	8–9 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe di loketse sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo ka tsela e mahareng -Tshebediso ya puo ke e loketseng, mme e fetisa moelelo ka tshwanelo -Puo ya bonono ke e loketseng, mme e sebedisitswe ka tshwanelo -Sehalo se sebedisitswe ka tshwanelo -O radilwe ka tsela e mahareng feela	5–6 -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe ha di a lokela sepheo, baamohedi ba ditaba mmoho le maemo a ditaba -Tshebediso ya puo ke ya motheo feela -Sehalo mmoho le moelelo o hlahiswang ke tema ke tse sa lokelang -Ho sebedisitswe tlotlontswe ya motheo feela	0–3 -Tshebediso ya puo ke e sa utlwisiseheng -Sehalo, rejisetara, setaele le tlotlontswe ha di a lokela baamohedi ba ditaba, sepheo le maemo -Tshebediso ya tlotlontswe e haellang ke sesosa sa nehelano e sa utlwisiseheng
	Boemo bo tlase	13 -Tshebediso ya puo ke e nepahetseng, mme e susumetsang sehalo sa tema -O batla o hloka diphoso tsa puo le tsa mopeleto -O radilwe ka bokgoni	10 -Tshebediso ya puo ke e sefutho mme e loketseng maemo -Sehalo ke se matla, mme se loketseng -Ho na le diphoso tse seng kae tsa puo le tsa mopeleto -O radilwe hantle	7 -Tshebediso ya puo ke e kgotsofatsang leha ho na le ho sa tsamaelane mona le mane -Ka kakaretso sehalo ke se loketseng leha puo ya bonono e le e haellang	4 -Tshebediso ya puo ke ya motheo feela. -Popeho ya dipolelo ke e tshwanang e se nang motswako o monyane kapa o siyo hohang -Tlotlontswe e haella haholo feela	
SEBOPEHO Makgetha a tema: popeho ya dipolelo le kgodiso ya diratswana le bolelele bo hlokehang MATSHWAO A 5		5 -Kgodiso ya sehlooho ke e babatsehang -Dintlha tse phethahetseng ka botlalo. -Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e babatsehang.	4 -Tlhahlamano ya dintlha ke e loketseng, mme e hodisang sehlooho -Momahano e bopilweng ke e supang bokgoni -Dipolelo le diratswana di a hlahlamano mme di fapafapantswe.	3 -Dintlha tse loketseng di ntshetswa pele -Dipolelo le diratswana di bopilwe ka tsela e mahareng -Moqoko o a utlwisiseha leha o le diphoso.	2 -Dintlha tse itseng di a utlwahala -Dipolelo le diratswana di na le diphoso -Moqoko o ntse o hlahisa moelelo o itseng.	0–1 -Dintlha tse hlokehang tsa bohlokwa ha di a haella -Dipolelo le diratswana tse hlahisitsweng ke tse fosahetseng -Moqoko ha o na moelelo o lebeletsweng
MATSHWAO		43–50	33–40	23–30	13–20	0–10

Matshwao a ka sebediswang bakeng sa ho tshwaya:

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo (60%)	30	DM =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (30%)	15	PST =
Sebopeho (10%)	05	Seb =
Matshwao ohle	50	

KAROLO YA A: MOQOQO**POTSO YA 1****1.1 Sehlooho: Haeba nka pheta, e tla ba ha ke a utlwa hantle!**

Dikahareng ho hlake hore ke ketsahalo/diketsahalo dife tse hlakisang hore ha ho mohla ho tla phetwa ketsahalo e itseng e ileng ya kenya monga yona mathateng.

Mohlala:

- Motho a ka iphumana a le nyeweng e batlileng e mo senyetsa bophelo, mme ka mora moo, a etsa qeto ya hore seo se mo kentseng mathateng a ke ke a hlola a se pheta.

[50]**1.2 Sehlooho: Eo ketsahalo, e nthutile hore tsietsi ya moahisane wa ka keya ka!**

Dikahare di totobatse ketsahalo e ileng ya ruta motho hore motho o arolelana ditsietsi le moahisane wa hae.

Mohlala:

- Moahisane o ile a hlaselwa bosiu ke dikebekwa, mme a phalla ho ya mo thusa.

[50]**1.3 Sehlooho: Batjha ba kajeno ha ba hlomphe. Na o a dumela?**

Dikahare di bontshe:

- Tseo batjha ba kajeno ba di etsang ho bontsha tlhompho;
- Tseo batjha ba kajeno ba di etsang ho bontsha ho se hlomphe ha bona.

[50]**1.4 Sehlooho: Botle le bobbe ba ho ba kgalala mminong kapa dipapading.**

Mohlala:

- Dikgalala di ratwa le ho hlompheba ke setjhaba ka lebaka la tse ntle tseo di di etsang.
- Dikgalala di nyefolwa le ho hlouwa ke setjhaba ho feta batho ba bang ka kutlwisiso ya hore kaha di tsebahala, ha di a lokela ho etsa tse etswang ke batho ba bang.

[50]**1.5 Sehlooho: Ruri nako ke mofodisi wa nnete.**

Dikahare di bontshe kamoo nako e ileng ya fela ya fodisa ya neng a utlwile/utlwisitswe bohloko ke se itseng kateng.

Mohlala:

- Ho hlakiswe ketsahalo e ileng ya utlwisa motho bohloko, mme yaba ka mora nako e itseng o boela a fola le ho amohela maemo a ditaba.

[50]**1.6.1– Ditshwantsho****1.6.3**

- Dikahare tse lebelletsweng:

- Moqoqong ona, mohlalobuwa o sheba setshwantsho mme a qoqe kaseo setshwantsho se se qholotsang maikutlong a hae.
- Moqoqo wa hae o tshwanetse ho dumella mmadi ho itemohela sehlooho seo ho qoqwang ka sona ka tsela e hlakileng.

[50]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA A:****50**

KAROLO YA B: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO E TELELE - (MATSHWAO A 30)**SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL)SLKT**

Makgetha a ho leknyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO -Nehelano le mehopolo; -Tlhophiso ya mehopolo; -Sepheo, baamohedi ba ditaba, makgetha a tema le maemo. MATSHWAO A: 18	15–18 -Nehelano e babatsehang e supang bokgoni bo ikgethang; -Mehopolo e matla, e butswitseng; -Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi ha o kgere, o tsepame; -Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng; -Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng; -Dintlha tsohle di tshehetsa sehlooho mme di hlalositse ka tsela e babatsehang; -Sebopeho ke se nepahetseng.	11–14 -Nehelano e ntle haholo, e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi ha o kgere, o tsepame; -Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng, tse hlalositse ka tsela e supang bokgoni, mme di tshehetsa sehlooho; -Sebopeho ke se loketseng senang le diphoso tse mmalwa.	8–10 -Nehelano e lekaneng e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi ha o a tsepama ka ho phethahala – ho na le ho kgera ho itseng; -Mehopolo le dikahare di na le momahano e mahareng; -Ke dintlha tse itseng feela tse tshehetsang sehlooho; -Sebopeho ke se loketseng ka kakaretso empa se nang lediphoso.	5–7 -Nehelano ya motheo e bontshang tsebo ya makgetha a itseng feela a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi o na le tsepamo e itseng empa o a kgera; -Ha se ka dinako tsohle mehopolo le dikahare di momahaneng. -Sehlooho se tshehetswa ke dintlha tse mmalwa; -Sebopeho se foofo feela, mme se na le bohloka bo bohlo. -Kgaello e matla ya tse itseng tsa bohlokwa.	0–4 -Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Moelelo o nyotobetse ke ho kgera ho hoholo; -Mehopolo le dikahare ha di na momahano; -Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshehetsang sehlooho; -Ha ho boiteko ba ho sebedisa melao ya sebopeho.
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO -Sehalo, rejistara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Tshebediso ya puo, tiwaelo ya tshebediso ya puo, kgetho ya mantsewe, matshwao a ho bala le mopeleto. MATSHWAO A: 12	10–12 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka ho fetisisa ka tsela e babatsehang. -Tshebediso ya puo e nepahetse ebile e bopehile hantle; -Mosebetsi ha o na diphoso.	8–9 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka tsela ebontshang bokgoni bo bohlo. -Tshebediso ya puo e nepahetseka kakaretso ebile e bopehile hantle; -Tshebediso ya tlotlontse e ntle haholo; -Mosebetsi bohlo ha o na diphoso.	6–7 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka tsela emahareng -Mosebetsi o na le diphoso tse itseng tsa tshebediso ya puo; -Tshebediso ya tlotlontse ke e lekaneng; -Diphoso ha se tse nyotobetse moelelo.	4–5 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo hanyane; -Tshebediso ya puo e fosahetse ebile e tletse diphoso tse ngata; -Tlotlontse e haellang; -Moelelo o nyotobetse.	0–3 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Mosebetsi o tletse diphoso o dubakane; -Tlotlontse ha e dumellane le sepheo; -Moelelo o nyotobetse haholo.
MATSHWAO	25–30	19–23	14–17	9–12	0–7

Matshwao a ka sebediswang bakeng sa ho tshwaya:

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo/Sebopeho (60%)	18	DMS =
Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (40%)	12	PST =
Matshwao ohle	30	

Difuperwang tsa memorandamo ona di se sebediswe ntle ho tumello

Phetla

KAROLO YA B: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE TELELE**POTSO YA 2****2.1 LENGOLO**

Dikahare:

- Aterese di pedi, ke ya mongodi le ya moamohedi wa lona. Aterese ya mongodi e ngolwe bohareng ba leqephe ho tloha letsohong le letshehadi ho isa ho le letona. Ya moamohedi e ngolwe ka letsohong le letshehadi.
- Tlasa aterese ya mongodi ho tlole mola ho ngolwe letsatsi la mohlalengolo le ngolwang.
- Ho tlole mola ka mora mohlal ebe ho ngolwa aterese ya moamohedi.
- Tlola mola ebe o qala ditaba tsa lengolo.
- Ho ngolwe sehlooho sa lengolo.
- Seratswana sa pele ke selelekela. Mmele wa lengolo o be le diratswana.
- Qetelo e be e dumellanang le mofuta ona wa lengolo.

[30]**2.2 TSA BOPHELO BA MOFU (OBITJHUARI)**

Dikahare:

- Lebitso la mofu.
- Tlhaho ya hae: (sebaka, letsatsi le selemo sa tswalo).
- Tsa kgolo ya mofu: thuto (mosebetsi le lenyalo) ha di le teng.
- Tsa lefu la hae (letsatsi le mokgwa oo a hloka hetseng ka wona)
- Mabalalo: Bao a ba siyang.
- Seboko sa hae.

[30]**2.3 ATIKELE E YANG KORANTENG**

Dikahare:

- Sehlooho e be se matla se hohelang.
- Lebitso la mongodi le totobale.
- Ditaba di arolwe ka dikholomo tse bopilweng ka diratswana.
- Ditaba di hlaliswe ka tatellano ya bohlokwa ba tsona, ho qalwe ka tse bohlokwa haholo ho nto qetellwa ka tse seng bohlokwa hakaalo.
- Ditaba di nke lehlakore la mmuwa j.k. yena, bona, sona jj.
- Ho sebediswe dipolelo tse ho lekgethe le jwale le lekgethelefetile.

[30]**2.4 PUO**

Dikahare:

- Puo e be le sehlooho.
- Sebui se lelekele ditaba ka ho leboha monyetla wa ho dumellwa ho tla tshetleha puo.
- Puo e sebediswang e be e hlwekileng, e nepahetseng.
- Sebui se bue ka ditaba tse amanang le sehlooho.
- Sebui se tsotelle baamohedi ba ditaba bao puo e lebisitsweng ho bona, jwalo ka metswalle ya ka, baithutimmo ho le nna jj.
- Sebui se phethela ditaba tsa sona ka tshwanelo.

[30]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA B:****30**

KAROLO YA C: RUBURIKI YA HO LEKANYETSA TEMA YA KGOKAHANO E KGUTSHWANE(MATSHWAO A 20)**SESOTHO PUO YA TLATSETSO YA PELE (FAL) SLKT**

Makgetha a ho leknyetsa	Phihlello e babatsehang	Phihlello e supang bokgoni	Phihlello e mahareng	Phihlello ya motheo feela	Phihlello e haellang
DIKAHARE, MORALO LE SEBOPEHO -Nehelano le mehopolo; -Tlhophiso ya mehopolo; -Sepheo, baamohedi ba ditaba,makgetha a tema le maemo. MATSHWAO A: 12	10–12 -Nehelano e babatsehang e supang bokgoni bo ikgethang; -Mehopolo e matla, e butswitseng; -Tsebo e batsi ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi ha o kgere, o tsepame; -Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng; -Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng; -Dintlha tsohle di tshheheta sehlooho mme di hlalositse ka tsela e babatsehang; -Sebopeho ke se nepahetseng.	8–9 -Nehelano e ntle haholo, e bontshang tsebo e ntle ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi ha o kgere, o tsepame; -Mehopolo le dikahare ke tse momahaneng, tse hlalositse ka tsela e supang bokgoni, mme di tshheheta sehlooho; -Sebopeho ke se loketseng se nang le diphoso tse mmalwa.	6–7 -Nehelano e lekaneng e bontshang tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi ha o a tsepama ka ho phethahala – ho na le ho kgera ho itseng; -Mehopolo le dikahare di na le momahano e mahareng; -Ke dintlha tse itseng feela tse tshhehatsang sehlooho; -Sebopeho ke se loketseng ka kakaretso empa se nang le diphoso.	4–5 -Nehelano ya motheo e bontshang tsebo ya makgetha a itseng feela a mofuta ona wa tema; -Mosebetsi o na le tsepamo e itseng empa o a kgera; -Ha se ka dinako tsohle mehopolo le dikahare di momahaneng. - Sehlooho se tshhehatswa ke dintlha tse mmalwa; -Sebopeho se foofo feela, mme se na le bohlotso bo boholo. -Kgaello e matla ya tse itseng tsa bohlokwa.	0–3 -Nehelano e totobatsa kgaello ya tsebo ya makgetha a mofuta ona wa tema; -Moelelo o nyotobetswa ke ho kgera ho hoholo; -Mehopolo le dikahare ha di na momahano; -Ke dintlha tse mmalwa haholo tse tshhehatsang sehlooho; -Ha ho boiteko ba ho sebedisa melao ya sebopeho.
PUO, SETAELE LE HO HLAOLA DIPHOSO -Sehalo, rejistara, setaele, maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Tshebediso ya puo, tlwaelo ya tshhebediso ya puo,kgetho ya mantse, matshwao a ho bala le mopeleto. MATSHWAO A: 8	7–8 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka ho fetisisa ka tsela e babatsehang. -Tshebediso ya puo e nepahetse ebile e bopehile hantle; -Mosebetsi ha o na diphoso.	5–6 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka tsela e bontshang bokgoni bo boholo. -Tshebediso ya puo e nepahetse ka kakaretso ebile e bopehile hantle; -Tshebediso ya tlotlontse e ntle haholo; -Mosebetsi boholo ha o na diphoso.	4 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di loketse maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; ka tsela e mahareng -Mosebetsi o na le diphoso tse itseng tsa tshhebediso ya puo; -Tshebediso ya tlotlontse ke e lekaneng; -Diphoso ha se tse nyotobetsang moelelo.	3 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse di lokela maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo hanyane; -Tshebediso ya puo e fosahetse ebile e tletse diphoso tse ngata; -Tlotlontse e haellang; -Moelelo o nyotobetse.	0–2 -Sehalo, rejistara, setaele le tlotlontse ha di dumellane le maikemisetso, baamohedi ba ditaba le maemo; -Mosebetsi o tletse diphoso o dubakane; -Tlotlontse ha e dumellane le sepheo; -Moelelo o nyotobetse haholo.
MATSHWAO	17 - 20	13–15	10–11	7–8	0–5

Matshwao a ka sebediswang bakeng sa ho tshwaya:

Makgetha a Tekanyetso	Matshwao	Senotlolo
Dikahare/Moralo/Sebopeho (60%) Puo/Setaele/Ho hlaola diphoso (40%)	12 8	DMS = PST =
Matshwao ohle	20	

KAROLO YA C: DITEMA TSA KGOKAHANO TSE KGUTSHWANE**POTSO YA 3****3.1 PAPATSO**

Dikahare:

- Papatso e lokela ho qholotsa thahasello, ho hlohleletsa le ho susumetsamoreki wa ditshebeletso.
- E lokela ho hlalosa le ho tsebahatsa tshebeletso ka tsela e thabisang leya boiqapelo.
- E kgodise moreki hore a ke ke a ba a kgona ha a se na tshebeletso eo.
- E tobe batho kapa karolo e itseng ya setjhaba, e jwalo ka batjha, malapa, bommamalapa kapa borakgwebo.
- E nehelane ka tlhahisoleseding, mohlomong e ka pakwang ka dipalopalo, tsela eo moreki a ka buisanang le beng ba kgwebo, ditefello ledibaka tseo e ka fumanehang ho tsona.

[20]**3.2 DAYARI**

Dikahare:

- Ho rekotwe diketsahalo tse etsahalang letsatsi ka leng.
- Letsatsi la mohla ho rekotwang dayaring le lokela ho ngolwa.
- Ho sebediswa puo e bonolo feela ya mehla.
- Sehalo ke se iketlileng, se tsamaelanang le diketsahalo tse ngolwang.
- Ditaba di itshetlehe diketsahalang tsa matsatsi ao ho bileng leboitokisetso ba tlhahlobo.

[20]**3.3 DITSHUPISO**

Dikahare:

- Ho sebediswe boholo ba dipolelo tse ho sekaotaelo temekisong ya tumelo.
- Ditshupiso di lokodiswe ka ho hlahlamana le ka kutlwahalo. Diketsahalo e be tse momahaneng.
- Ho buuwe ka lehlakore le itseng, mohlala, thinyetsa ka letsohong le letona, le letshehadi; tsamaya o lebile pelejj.
- Lekanya hape hore o tla tshela diterata tse kae, pele o kena ho seo o yang ho sona. Dipolelo tse latelang di ka o thusa haholo ha o supisa motho tsela: o feta; o hahamala jwalo...; o iphaphate ka lehlakore la...; haufi le...; ka morao/pele ho...jj.
- Puo e hlakileng, e otlolohileng le e utlwisisehang ha bobebe e lokela ho sebediswa, mme sehalo ke se tsamaelanang le mofuta wa tema e ngolwang.
- Ho sebediswa lehokedi la motho wa bobedi, ka ha ke yena ya laelwang kapa ya supiswang.

[20]**MATSHWAO OHLE A KAROLO YA C:****20****MATSHWAO OHLE A PAMPIRI ENA:****100**